

Nr 244.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående olycksfalls- och sjukersättning av statsmedel till deltagare i viss svensk hjälpeexpedition till Tyskland; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för försvars- och finansdepartementen ävensom tillförordnade chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Danielson, anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

Sedan fråga uppkommit om igångsättande av hjälpverksamhet från svenska röda korsets sida för i Tyskland internerade danska och norska undersåtar, pågå för närvarande inom röda korset förberedelser för utsändande för nämnda ändamål av en hjälpeexpedition om ungefär 250 personer. Såsom ett led i

dessa förberedelser har även undersökning skett om åstadkommandet för expeditionens deltagare av ett tillräckligt försäkringsskydd. Medel härför torde icke stå till förfogande under annan förutsättning än att statsverket åtager sig att bestrida kostnaderna härför.

Innan jag närmare ingår på denna fråga vill jag lämna en redogörelse för de författningsbestämmelser, som i förevarande sammanhang äro av intresse.

Enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete är i princip envar arbetare försäkrad för skada till följd av sådant olycksfall. Har arbetare skadats till följd av dylikt olycksfall, skall på grund av försäkringen ersättning utgivas till honom. Om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, skall utgivas dels läkarvård, läkemedel m. m., dels ock — under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och arbetsförmågan nedsatts med minst en fjärdedel — sjukpenning för varje dag. Lägsta sjukpenning utgör 1 krona 50 öre och utgår, då den skadades årliga arbetsförtjänst ej uppgår till 675 kronor. Sjukpenningen höjes härefter enligt i lagen närmare angivna regler med visst belopp för varje ökning av arbetsförtjänsten med 270 kronor. Högsta sjukpenning, 7 kronor, utgår, om arbetsförtjänsten uppgår till eller överstiger 3 645 kronor. Vad nu sagts avser hel sjukpenning; vid nedsättning i arbetsförmågan utgår det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen. Om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, utgår livränta med ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp som svarar mot nedsättningen. Kräver den skadades tillstånd särskild vård, må med hänsyn därtill livräntan bestämmas till högre belopp än nyss nämnts men dock ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten. Livränta utgår icke, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, utgives i ersättning, förutom begravningshjälp, livränta till efterlevande, nämligen till änka en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, till varje den avlidnes barn eller adoptivbarn, som ej fyllt sexton år, en livränta från dödsfallet till dess barnet uppnått nämnda ålder å ett årligt belopp motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten samt till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller båda adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, en livränta å ett årligt belopp motsvarande värdet av det underhåll de åtnjutit av den avlidne, dock högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst. Där livräntor till efterlevande enligt nu angivna grunder skulle, för år räknat, tillsammans över-

stiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skola de, så länge anledningen härtill fortfar, nedsättas till sammanlagt detta belopp.

Den årliga arbetsförtjänst, som lägges till grund för bestämmandet av storleken av sjukpenning och livränta till den skadade eller begravningshjälp och livräntor till efterlevande, utgör hela den avlöning, som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren i den verksamhet, i vilken olycksfallet inträffat. Överstiger den årliga arbetsförtjänsten 3 900 kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten 450 kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Enligt *lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar* skall den, som jämlikt *lagen om försäkring för olycksfall i arbete* är försäkrad för skada till följd av sådant olycksfall, anses vara försäkrad jämväl för de yrkessjukdomar, som närmare angivas i förstnämnda lag. Beträffande försäkringen i vad den avser dessa yrkessjukdomar skola bestämmelserna i *lagen om försäkring för olycksfall i arbete* i princip äga motsvarande tillämpning.

Enligt *förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, utgår ersättning av allmänna medel, därest i förordningen avsedd värnpliktig, till manskap hörande fast anställd, icke ständigt tjänstgörande fast anställd eller frivillig under militärtjänstgöring å tid, då riket icke befinner sig i krig, skadas till följd av olycksfall eller annorledes ådrager sig sjukdom. Förordningen medger alltså, i motsats till olycksfallsförsäkringslagen, ersättning även vid sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall. Ersättningsreglerna i förordningen äro i stort sett lika vid olycksfall och vid sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, samt överensstämma i huvudsak med olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser. I fråga om beräkningen av den årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga gälla dock mot olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser avvikande regler. De värnpliktiga äro med hänsyn till utbildning och ålder indelade i fyra klasser, för vilka den årliga arbetsförtjänsten antages utgöra respektive 2 700, 2 400, 2 160 och 1 764 kronor.

Deltagarna i förenämnda hjälpexpedition avses skola anställas i svenska röda korsets tjänst. Olycksfallsförsäkringslagen och yrkessjukdomsförsäkringslagen bliva på grund därav tillämpliga på dem under deras nu ifrågasvarande tjänstgöring utomlands. För under tjänstgöringen inträffande olycksfall eller ådragna yrkessjukdomar kommer alltså ersättning att utgå enligt bestämmelserna i nämnda lagar. Den högsta sjukpenning, som kan komma att utgå, blir således 7 kronor, medan maximibeloppen av de livräntor, som kunna komma att utgå, utgöra, för den skadade själv 2 600 kronor, för efterlevande änka, fader eller moder 975 kronor samt för varje efterlevande barn 650 kronor.

För att bereda deltagarna i hjälpexpeditionen ytterligare försäkringsskydd avses att genom svenska röda korsets försorg för deltagarna teckna privat-

försäkring, medförande följande förmåner, nämligen vid dödsfall 50 000 kronor, vid fullständig invaliditet på grund av olycksfall 50 000 kronor, vid partiell invaliditet på grund av olycksfall så stor del av 50 000 kronor, som svarar mot invaliditetsgraden, vid övergående arbetsoförmåga på grund av olycksfall en dagsersättning av 15 kronor för dag under en tid av högst två år från och med första dagen efter olycksfallets inträffande samt vid övergående arbetsoförmåga på grund av sjukdom en dagsersättning av 15 kronor för dag under en tid av högst elva månader från och med trettioförsta dagen efter sjukdomsfallets inträffande.

*Departements-
chefen.*

Sedan möjligheter nu öppnats för svenska röda korset att göra en insats av humanitär art för bistånd åt de i Tyskland internerade danska och norska medborgarna, är det ur svensk synpunkt givetvis angeläget att i den mån det är möjligt trygga ett framgångsrikt genomförande av den för expeditionen tilltänkta uppgiften. Härför kräves emellertid statsmakternas stöd. Sådant stöd har också lämnats i olika former. På föredragning av chefen för försvarsdepartementet har Kungl. Maj:t sålunda denna dag medgivit utlåning till svenska röda korset av för expeditionen erforderlig materiel och utrustning. Kungl. Maj:t har vidare bemyndigat dels försvarets civilförvaltning att för svenska röda korsets räkning av omhänderhavande medel tills vidare bestrida kostnaderna för avlöningar m. m. till expeditionens personal samt för transporter, förläggning och övriga ofrånkomliga utgifter i samband med expeditionen, dels ock vederbörande förvaltningsmyndigheter att ställa för expeditionens löpande underhåll erforderliga förnödenheter till svenska röda korsets förfogande. I samband härmed har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles av medel, som stå till förfogande för internationellt återuppbyggnadsarbete, till svenska röda korset lämna det bidrag som må erfordras för betalning av de av nyssnämnda myndigheter förskotterade kostnaderna. Slutligen har Kungl. Maj:t denna dag på min föredragning tillerkänt svenska röda korset bidrag av statsmedel med det belopp, som röda korset visar sig ha utgivit i avgifter för försäkring av expeditionens deltagare dels i riksförsäkringsanstalten jämlikt olycksfallsförsäkringslagen, dels ock i vissa enskilda försäkringsbolag för de i det föregående angivna förmånerna, samt anbefallt statskontoret att till svenska röda korset utbetala nämnda bidrag från det å allmän förskottsstat I för budgetåret 1944/45 uppförda anslaget till bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete.

Det försäkringsskydd expeditionens deltagare sålunda — dels i enlighet med bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen och yrkessjukdomsförsäkringslagen, dels ock på grundval av förenämnda privata försäkringsavtal — skulle erhålla kan emellertid icke anses tillfyllest. Detta gäller särskilt i två olika hänseenden. Med hänsyn till de särskilda risker deltagarna utsättas för måste storleken av livräntebeloppen enligt olycksfallsförsäkringslagen eller yrkessjukdomsförsäkringslagen — även om hänsyn toges till det kapitalbelopp som kan utfalla på grund av den privata försäkringen — anses alltför knapp.

Det må i samband härmed påpekas, att de avlöningsförmåner, som komma att utgå, icke kunna beräknas tillförsäkra expeditiönsdeltagarna i gemen maximibeloppen av livräntor enligt nämnda lagar; några säkra uppgifter härom stå emellertid för närvarande icke att erhålla, enär avlöningen kommer att variera allt efter storleken av de löneförmåner expeditiönsdeltagarna, åtnjutit i sin förutvarande tjänstgöring. På grund därav synes skäligt, att deltagare i expeditionen vid inträffande olycksfall eller ådragen yrkessjukdom, utöver enligt olycksfallsförsäkringslagen eller yrkessjukdomsförsäkringslagen utgående livränta, av statsmedel tillerkännas ett tillägg till livräntan av samma storlek som livräntan. Vidare utgår till den som är försäkrad enligt olycksfallsförsäkringslagen — fränsett när fråga är om vissa yrkessjukdomar — icke ersättning för sjukdom, som ådragits annorledes än genom olycksfall. Deltagarna i hjälpeexpeditionen bliva alltså icke genom försäkringen i riksförsäkringsanstalten tillförsäkrade någon ersättning för sådana sjukdomsfall. Starka skäl synas mig emellertid tala för att deltagarna beredas ersättning jämväl i detta hänseende. Jag vill därför förorda, att ersättning av statsmedel må utgå vid under tjänstgöringen utomlands ådragen sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall eller är att hänföra till yrkessjukdom. Ersättningen torde därvid lämpligen böra utgå enligt de i militärsättningsförordningen angivna grunderna, därvid dock arbetsförtjänsten torde böra uppskattas enligt olycksfallsförsäkringslagens regler. Sjukdomen får alltså anses ådragen under tjänstgöringen enligt samma regler som jämlikt militärsättningsförordningen gälla för bedömande av orsakssammanhang mellan sjukdomen och den militära tjänstgöringen. I anslutning till vad jag tidigare förordat om ett särskilt tillägg till de enligt olycksfallsförsäkringslagen eller yrkessjukdomsförsäkringslagen utgående livräntorna, vill jag tillstyrka, att jämväl i detta fall de livräntor, som må komma att utgå, bestämmas till det dubbla mot eljest utgående livräntebelopp.

De av mig sålunda förordade livräntetilläggen och ersättningarna torde böra bestridas från det under femte huvudtiteln uppförda anslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till deltagare i förenämnda hjälpeexpedition till Tyskland eller deras efterlevande må av det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. utgå

dels vid under tjänstgöringen utomlands inträffande olycksfall eller ådragen yrkessjukdom ett livräntetillägg motsvarande den livränta, som på grund av olycksfallet eller yrkessjukdomen må komma att utgå jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar;

dels ock vid under tjänstgöringen utomlands ådragen sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall eller är att hänföra till yrkessjukdom, ersättning enligt de i förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, angivna grunder med iakttagande dock att enligt förordningen utgående livränta må höjas till dubbla beloppet samt att den årliga arbetsförtjänsten beräknas enligt de i lagen om försäkring för olycksfall i arbete angivna grunder.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.